రావులయ్య

రాయవరము ప్రవేశించునప్పటికి రావులయ్య యిరువది యేండ్లవాడు. చదువులేదు; గాని చాల తెలివిగలవాడు. సిసింద్రీ కంటెను చురుకయినవాడు. ఒక్క వారము దినములు మాత్రమే అతడు రోజుకూలికి వెళ్ళెను. అంతలో వెలగల తిరపారెడ్డి కోరి అతనిని తన కమతములో నుంచుకొనియెను. "పెళ్ళికి ఫాయిదా లేకుండా నూరురూపాయలు బదులు. యేటా పాతికరూపాయిలు తీర్చుకోవటం. జీతం సంవత్సరానికి రెండుపుట్ల ధాన్యం, డబ్బయి రూపాయిలూను. వక పంచెలజత, చెప్పులు. పది నాగాలు లోపయితే కట్టుకోగూడదు" అని రావులయ్య చెప్పగా రెడ్డి అంగీకరించెను.

రెడ్డి ఒంటరిగాడు. ఆరుగురు కూతుళ్ళ వెనక అతనికి యిరువురు కుమారులు పుట్టిరి; గాని నాలుగేళ్ళు పెరిగి పెద్దవాడు జారిపోయెను. ఇప్పుడు ఉన్న యేకపుత్రుడు రెండేళ్ళవాడు.

రెడ్డికి వ్యవసాయపు పనులలో వెనుకాట లేదు. అంత ధైర్యము ఏరైతునకును లేదు. "ఉన్నదంతా పొలాలమీద చల్లేస్తే వక్కక్కప్పుడు మునిగి వూరుకుంటుంది" అని యాతనని గుఱించి గ్రామములోని వారు కొందఱనుకొనుచుందురు; గాని వానిని అతడు లక్ష్యపెట్టుట యెఱుగడు. "వాళ్ళకేం తెలుసును? యెత్తిమొకాలు. భూదేవికి పెట్టింది యెప్పుడూ వూరికేపోదు. తెల్లోడి పుణ్యమా అని గోదారమ్మకి ఆనకట్ట వచ్చేక కూడా బయమేంటి?" అని యాతడు చెప్పుచుండును.

నామాల చెఱకుతోటల దెబ్బ మఱపు వచ్చినది. రామచంద్రపురం తాలూకాలో ఇప్పుడు నల్ల మొగలి యేకచ్ఛత్రాధిపత్యము చేయుచున్నది. బెల్లము దిగుబడి యెకరమునకు ముప్పది పుట్లకు గూడ వచ్చుచున్నది. నాలుగేండ్లనుండి రెడ్డి వరసగా సంవత్సరమునకు మూడేసి యెకరముల భూమి కొనుచున్నాడు. వరిపంటమీద ఆతనికి లక్ష్యమే లేదు.

ఒక్క సంవత్సరము గడచినది. రావులయ్యకు చెఱకుతోటల సాంప్రదాయ మంతయు తెలిసిపోయినది. అత్తగారు తెచ్చి రహస్యముగా రెండువందల రూపాయలు ఇచ్చినది. "నీయిష్టం. ఫాయిదా అక్కర్లేదు. ఎప్పటికేనా అసలియ్యి. నాకింత గెంజి పోస్తూ చూస్తూ వుంటే అవి నీకే" యని యామె చెప్పినది.

షాహుకారు ఇచ్చిన బెల్లపు ఖరీదు ఎనిమిది వేల రూపాయలును బోషాణములో పెట్టివచ్చి రెడ్డి బ్రహ్మానందముతో వసారాలో కూర్చుండి భావికల్పనలు చేసికొనుచుండగా రావులయ్య వచ్చెను. "ఈయేడు యెకరం భూమి నేను తోట

పెంచుకోవాలని బుద్ధిపుట్టింది. పెట్టుబడి సగందాకా నేనే పెట్టుకుంటాను. అవసరం వచ్చినపుడు లోటు మీరు పెట్టాలి." అని యాతడు చెప్పగా రెడ్డి ఉలికిపడియెను. ఆవిషయముమీద ఒకగంట వాదోపవాదములు జరిగెను. మీబాకీ యిచ్చేస్తాను. నన్ను వదిలెయ్యండి. అని రావులయ్య ఖచ్చితముగా చెప్పగా ఆతనిని విడువనిష్టము లేకయు చేయునది లేకయు రెడ్డి తోట వేసికొనుట కంగీకరించెను.

②

రావులయ్యకు రెట్టింపు బలము వచ్చినది. భార్య పెరుగు, నేయి, పిడకలు అమ్మి పై ఖర్చు గడపివేయుచున్నది. అత్తగారు ఇరుగుపొరుగుల ధాన్యము దంచి వేణ్ణీళ్ళకు చన్నీళ్ళు తోడుచేయుచున్నది. అదును వచ్చినపుడు బావమఱదులు వచ్చి కూలి తగ్గించుచున్నారు. రావులయ్య రాత్రి, పగలు అను విభేదము మఱిచిపోయెను.

తతిమ్మా మూడేండ్లును గడిచిపోయినవి. రెడ్డి బాకీ తీరిపోయినది. "రావులయ్యని కమతంలోనుంచి పోకుండా చెయ్యడం యెలాగా?" అని రెడ్డి ఆలోచించుచుండగా ఆతడు వచ్చి "ఇన్నాళ్ళూ నన్ను పెంచారు. రెక్కలు వచ్చాయి. ఇక యేటికి అడ్డుపడతాను. సెలవియ్యండి" అనియెను.

"నీకు న్యాయంగా వుందా?"

"ఏం లోటు వచ్చింది?"

"అంతానూ."

"వాయిదాకి నేను భంగం రానివ్వలేదు. మీపనికి లోటు చెయ్యలేదు. మీరు పెట్టిన భిక్ష ఫలించింది. సొంతకమతం పెట్టుకుంటాను. ఏం తప్పు చేశానూ?"

"నువ్వు స్థిరం అని తలిచి చాలా యెత్తులు వేశాను. వొంటిగాణ్ణి చేస్తావా?"

"మీరు నాకు చేసిన సాయానికి జన్మజన్మాలా మొక్కుకుంటాము. కాని యెల్లకాలము కట్టుళ్లలో వుండమంటే యిక కూలాడికి స్వేచ్ఛ యెప్పుడూ?"

"రావులూ! అయితే యజమాన్ని బోల్తా కొట్టిస్తానంటావా?"

"అలా అనకండి మీరు. నాకలాంటి దురుద్దేశం యెప్పుడూ లేదు. మీరు పెట్టిన అన్నం. మీకు ద్రోహం చెయ్యను."

"ద్రోహం చేశావనడం లేదు. తాడెక్కించి వదిలేశావు. నీకీ వుద్దేశం వున్నట్లు తెలిస్తే తోట పెంచకపోదును."

"నామనస్సు తమకి విప్పి చూపించాను. ఇక నన్ను బలవంతపెట్టకండి"

ఇట్లు చెప్పి రావులయ్య వెడలిపోయెను. "పద్దు లెక్క చూపించాను. నీకివ్వవలసింది యిచ్చేస్తాను. వచ్చి పట్టుకుపో" అని రెడ్డి కబురు చెయ్యగా

రావులయ్య మఱల వచ్చెను. మొదట నాతనికి రెడ్డి పెద్దకొమార్త కాన్పించెను. "ఇలా చేస్తావా?" అని యామె యడుగగా "ఏమి తప్పు చేశానూ? మీ బాబు నన్ను పెంచాడు. రెక్కలు వచ్చాయి. సొంతంగా తంటాలు పడతానన్నాను. యేం తప్పువుందీ యిందులో?" అని యాతడు మాఱు ప్రశ్న చేసెను.

"మాబాబు నిన్ను అల్లుడ్ని చూసినట్లు చూశాడు."

"మీబాబుని నేను రాజుని చూసినట్లు చూశాను."

"చివరికి గొంతుక్కోశావు."

"నీకంతకంటే మృదువైన మాట యెలావస్తుందీ? నీఅక్కసు తీర్చుకో."

"తీర్చుకోడానికేం వుందీ? వుంటే మాత్రం తీర్చుకోవడం యెలాగా?"

"ఇదే పద్ధతి –"

"మాటలు నేర్చావు."

"నీ దగ్గరే."

ఆమె మఱి మాట్లాడలేదు. చాల కోపముతో నింటిలోనకి బోయెను.

ఇంతలో రెడ్డి వచ్చి రావులయ్యను గాదె వద్దకు గొనిపోయెను. "ఇప్పుడు హఠాత్తుగా నువ్వు నన్ను విడిచిపోయినా నీ వుపకారాన్ని నేను మరవను. నీకు ఇనాముగా పుట్టెడు ధాన్యం యిస్తున్నాను" అని రెడ్డి చెప్పగా "బతికి వున్నంతకాలమూ మీపేరు తలుచుకుంటాను" అని రావులయ్య బదులు చెప్పెను.

రెడ్డి ఈయవలసిన దంతయు ఇచ్చివేసి రావులయ్యను పంపివేసెను. ఇనాము సంగతి విని రెడ్డి పెద్దకొమార్త కోపపడియెను. భార్య "యెవరితోటీ చెప్పలేదేం?" అనియెను. "లేచిపోయినవాడికినామేటీ?" అని యిల్లుచేరిన రెండవ అల్లుడు అనియెను.

③

అత్తగారు వీధితలుపులు బిగించిరాగా భార్యయగు భూలోకమ్మ మూడుకుండలు తెచ్చి ముందు ఉంచెను. రావులయ్య ధ్వని కాకుండునట్లు రూపాయలు బోర్లించి నింపాదిగా లెక్కించి "రెండువేల పైచిల్లర" అనియెను. "ఇంకో నాలుగువందలు అప్పుతెచ్చి వేసుకుంటే రెండెకరాల భూమి" అని అత్తగారనియెను. భూలోకమ్మ మాట్లాడక ముఖము దెస చూచుచుండగా అతడు "ఏమంటావు?" అనియెను.

"మీ యిష్టం. ఆడాళ్ళకేం తెలుస్తుందీ?"

"అయినా కొంచెం చెబుదూ?"

"మా అమ్మ బూమి అంటోంది."

"నీమాట చెప్పమంటే"

"రావులూ; నామాట యిని బూమి కొను. రెక్కలు తిరంగావు."

"బూమి కొంటే పెట్టుబడి యేదే అమ్మా?"

"అప్పు తేవచ్చును."

"ఈ అప్పూ ఆ అప్పూ కలిస్తే తడిసి మోపిడవుతుంది. ఏం లాభమూ?"

"బాగా చెప్పేవు నువ్వు. మంగిపూడి వారి గరువు ముప్పందుం వాటా కౌలుకి వచ్చింది. శిస్తు రాయితీగా వుంది. పుచ్చుకుని అంతా తోట వేసేస్తాను ఈ యేడు."

"మీదటికి బోడితోటా వుంచొచ్చు."

"మాంతామా? ఏమత్తా! ఏమంటావు?"

"అలాగే చెయ్యి నాయనా!"

మంగిపూడి వారు వచ్చి మకాము వేసిరి. "రావులూ! పోనియ్యకు" అని తిరపారెడ్డి హెచ్చరించెను. రైతులందఱును యెకరమునకు తోటశిస్తు యెనుబది రూపాయ లనుచుండగా నీతడు "తొంభయి" అనియెను. వారు "ఇంకో అయిదు" అనగా ఇతడు "మీమీద అయిదు" అనియెను. ఎదుటివారు వీగిపోయిరి. పంపు రావులయ్యకు స్థిరమయ్యెను. "యెనిమిదేళ్ళ కవులూ, తోటశిస్తు తేలే వుంది. తోటలేని సంవత్సరాల్లో కుంచపు కావిళ్ళు. షరతాఖరు వూడ్చడం" అని రావులయ్య చెప్పగా వారు అంగీకరించిరి; గాని నీ సంగతి మాకు కొత్త. రెండు వందలు ధరావత్తు కట్టు. ఫాయిదా యివ్వము" అనిరి. మాఱుపలుకకుండ రావులయ్య వారికి రూపాయలిచ్చివేసి కవులు కదపాలు పూర్తి చేయించుకొనియెను.

ఇనాముదారులు వెడలిపోయిన తరువాత ప్రాతరైతు "గరువు వదలను" అని యక్కడక్కడ చెప్పగా ఆమాట రావులయ్య చెవిన బడెను. "ఇది నిజమేనా? అని అడిగిరా" అని రావులయ్య పాలికాపును పంపెను. "నాకింకా రెండేళ్ళు కవులుందోయి యెట్టీనాయాటా! భూమి దగ్గరికి యెలా వస్తారో చూస్తాను" అని ప్రాతరైతు చెప్పగా పాలికాపు "ఇనాందార్లు వచ్చినపుడు యెందుకూరుకున్నారూ" అనియెను. "నాకేమి అవసరం? నాకవులు ప్రకారం నేను దున్నుకుపోతాను" అని యాతండు మఱల చెప్పగా పాలికాపు "గొడవలు పెరుగుతాయి" అనియెను.

రావులయ్య యిది వినియెను. "బయపడకు" అని తిరపారెడ్డి ధైర్యము కొలిపెను. "వుండు. కుఱ్ఱాళ్ళని తీసుకువస్తాను" అని అత్తగారు దుగ్గుదూరు వెళ్ళెను. రావులయ్య తన బంధువుల కందఱకును కబురు చేసెను. "పున్నమ నాడు – చేలో ప్రవేశిస్తాను. చేతనైతే అడ్డురమ్మను" అని యాతడు ప్రాతరైతునకు గూడ కబురు చేసెను.

నడివీధిలో వందమంది రైతులు కూర్చుండి యుండిరి. ప్రాతరైతు అక్కడనే యుండగా ఏదో పనిమీద ఆదారిని వెడలుచున్న రావులయ్య "పున్నం నాడు చేలో

ప్రవేశిస్తాను. చేతనైతే అడ్డురా" అని గొంతెత్తి చెప్పి సింహకిశోరము వలె వెడలిపోయెను.

రావులయ్య నుద్దేశించి అనేకులనేక విధముల మాట్లాడిరి. "నిన్న గాక మొన్నొచ్చేడు. ఎంత ధైర్యమూ?" అని యొకడనెను. "కావెడు కుండలతో పొట్టచేతపుచ్చుకువచ్చి నోడికియెంత పెంకితనమూ?"అని యొకడనెను. "ఇంతమందిలో అంతమాట అన్నాడు. నిజంగా అడ్డెళ్ళకపోతే మనల్ని లోకువ చేస్తాడు" అని యింకొకడనియెను. "మేము వున్నాం. నువ్వు జంకకు" అనియొకడు ప్రాతరైతును హెచ్చరించెను. "కులంవాళ్ళం అందఱూ వస్తాము. డబ్బు ఎంతపడ్డా నువ్వు పెట్టుకోవాలి. చేనికాడికి యెవరు - యినాందార్లు వచ్చినా సరే పాతేస్తాము" అని వేఱొకడనియెను. "యెవ్వారంలోకి దిగితే రెండువేలకు తక్కువ కావు. ఆలోచించుకో" అని మఱియొకడనెను. "ఆచేనే అన్నమాటేటీ? మఱీ దొరకవేటి కావాలంటే? ఆయేడుపేదో యినాందార్ల దగ్గర యేడవ లేకపోయోయూవా? శిస్తు యెక్కువ పెడితే నీకిందే వుండిపోవునే? వారి పంపు వారి యిష్టం వచ్చిన వాడికి యిచ్చుకుంటారు. సమయంలో పొదులుకుని యిప్పుడు గంతులెయ్యడం యెందుకూ?" అని యొక వృద్ధుడనగా మఱియొక వృద్ధుడు ముందునకు వచ్చి "వాడు తెలగావాడురా. యెందుకు పరిగెడతారు. వూరుకోండి" అనియెను. దీనిమీద చాల గందరగోళము జరిగిన తరువాత నెవరిదారిని వారు పోయిరి. "యేమంటావు? అడ్డెళ్ళడం నిరుకేనా" అని యొకడడుగగా ప్రాతరైతు "చూద్దాం" అని మాఱుపలుకకుండ వెడలిపోయెను.

4

రావులయ్య క్రొత్త చేనిలో ప్రవేశించెను. వెంటనిరువురు బావమఱుదులు మాత్రము దండధరులై యుండిరి. ప్రక్కన కొలది దూరమునందే సొంతచేనిలో ఏదో చేయుచున్న ప్రాతరైతు చూచుచునే తలవంచికొని యూరకుండెను. ఆదారిని వెదురుపాక వెడలుచున్న మునసబును, తిరపారెడ్డియు చూచి "ప్రవేశించావటోయి!" అని పలుకరించిపోయిరి.

రావులయ్యకు భూతృష్ణ తీరలేదు. రాయవరమున షరతాఖరైన భూములన్నియు నాతడే పుచ్చుకొనియెను. గిద్దెడు భూమిలేదు; గాని గ్రామమునందలి రైతులందఱిలోను పెద్దరైతు. దొప్పెడు నివేశనము లేదు; గాని అతని పశువులశాలంత శాల ఆ యూరున లేదు. భూలోకమ్మ చేతిపాలు, పెరుగు, మజ్జిగ, నేయి ప్రఖ్యాతి పొందెను. ఆమె తల్లి దర్జాకు లోటనీ, వయస్సు పెరుగుట వలనను దంపు మానివేసి యింటిపనులు చేయసాగెను.

పది సంవత్సరములు గడచినవి. ఈకాలమున రావులయ్యకు వయస్సు పెరిగినది. సంసారము పెరిగినది. సంపత్తు పెరిగినది. పలుకుబడి పెరిగినది.

యశస్సు పెరిగినది. సర్కారు ఉద్యోగస్థుల రాకపోకలు గూడ పెరిగినవి; గాని మత్తు పెరగలేదు. బద్ధకము. పొడచూపనైన లేదు.

"సొంతభూములు సంపాదించాలి" అని యాతనికి బుద్ధి పుట్టినది. భార్యగూడ అందులకు ప్రోత్సాహించినది. అత్తగారు మాట చెప్పనే అక్కఱ లేదు. ఒకనాడు తిరపారెడ్డి వచ్చి "రావులూ, నీసిరీ, సంపద చూస్తే ముచ్చట అవుతోంది. కాని యెన్నాళ్ళు పొరుగింట్లో వుంటావూ? యెన్నాళ్ళు కూలికొండలు దున్నుతావూ? వ్యాపారం మార్చవోయి యీపాటికీ" అని చెప్పిపోయెను.

సకలమును నిశ్చయించుకొని యొకనాడు రావులయ్య కరణముతో మాట్లాడెను. "భూములు మంచివా చెడ్డవా అంటే నేనే ఆ సంగతి చూసుకుంటాను. ఈ వూళ్ళోని భూములు నాకు తెలవనివి కావు. తగువులు తాకట్లూ యిలాంటి చిక్కులు ఏమీ లేని భూంలు అమ్మకానికి వస్తే పోనీయకండి. నాకు మీరు భూమి కొనిపెట్టండి. తరవాత రావులయ్య సాహసం పరీక్ష చెయ్యండి" అని యాతడు చెప్పగా "అద్దే! నాలుగేళ్ళ నుంచి నీచేత భూములు కొనిపించాలని చూస్తున్నాను. ఇక చూడు నా మజా" అని కరణము చెప్పెను.

ఆ సంవత్సరము ఆతడు తొమ్మిది యెకరముల పదునాలుగు సెంట్ల భూమి కొనియెను. ముప్పది సెంట్ల నివేశనము కొనియెను. ఇటిక మున్నగు పరికరముల సంపాదనము ప్రారంభించెను.

ఇల్లు కట్టుట వలన రెండవ సంవత్సరమాతడు భూమి కొనలేదు. మఱల నాలుగైదేండ్లు గడచినవి. సర్కారు లెక్కలు చూడగా ఇరువది యాఱు యకరముల డెబ్బదియాఱు సెంట్ల భూమి అతనిపేర నమోదు అయియుండెను.

రోడ్డునకు చేరియున్న చింతలపెరటి లోని కరణముగారి బంగళా రావులయ్యయే కట్టించెనని కొందఱు కొంచెము రహస్యముగా చెప్పుకొనుట గలదు.

రాజుగారి తోటకును, మురుగుకాల్వకును నడుమ రోడ్డునకు చేరియున్న బియ్యపు మర రావులయ్య సంతత పరిశ్రమను ఆ మార్గమున బోవువారికి బోధించుచున్నది.

❀ ❀ ❀